

EEN NETWERK OM TE LEREN

SUCCESVOLLE OVERSTAP VMBO-MBO

In de regio Amersfoort werken maar liefst 22 vmbo's en vier roc's samen aan minder uitval op het mbo en een goede begeleiding als jongeren switchen van opleiding. Essentie van de samenwerking is het volgen van leerlingen en samen in een netwerk leren om verbeteringen voor elkaar te krijgen.

door Truda Zijp

OCW en de VO-raad jagen het thema 'voorkomen voortijdig schoolverlaten' flink aan. Net als op veel plaatsen in het land is ook in Eemland dit onderwerp een belangrijk speerpunt. Vmbo's, het mbo en gemeenten zoeken elkaar op om samen te werken en resultaat te boeken. Het begint met gegevens verzamelen: hoeveel leerlingen vallen er uit, hoeveel leerlingen veranderen van opleiding en waar komen nieuwe eerstejaars mbo-leerlingen eigenlijk vandaan?

Cijfers bevorderen begrip

André Ubels, programmamanager voortijdig schoolverlaten en afkomstig van ROC Midden Nederland, legt uit dat inzicht in cijfers een eerste stap is tot verheldering. 'We zagen in de monitor Uitval&Switchen dat slechts 35 procent van de nieuwe leerlingen direct afkomstig is van het vmbo in de eigen regio. Alle andere nieuwelingen komen uit maar liefst acht andere deelgroepen, bijvoorbeeld van vmbo's buiten onze regio of schoolverlaters die weer terugkomen na een periode van werken.'

Hans Roorda, decaan van vmbo Guido de Bres, is voorzitter van de taakgroep LOB en overstap vmbo-mbo. 'We hebben bijvoorbeeld een overstap-

formulier gemaakt, waarmee we het mbo alle informatie geven over onze vertrekkende leerlingen. Maar we merkten in de praktijk dat de gegevens lang niet altijd bij de intaker terecht kwamen. Als je ziet met hoeveel verschillende instromers het mbo te maken heeft en weet dat leerlingen die niet rechtstreeks van het vmbo komen niet met zo'n formulier binnenkomen, snap je hoe lastig het is om de vinger aan de pols te houden bij het verzamelen van materiaal.' Ubels wijst op onderlinge discussies over cijfermateriaal. 'Cijfers roepen nieuwe cijfers op. Maar we willen geen bureau voor statistiek worden. We willen wel correct materiaal leveren waarmee we helderheid geven en wederzijds begrip bevorderen. Dat stadium hebben we nu bereikt, de fase van onderling gesteggel zijn we voorbij. Dat geeft rust.'

Digitaal dossier

In de regio Eemland zijn vier online instrumenten ontwikkeld die een succesvolle overstap naar het mbo ondersteunen. Er is een site waarmee derde- en vierdejaars leerlingen van het vmbo zich voor oriëntatiewerkshops op de roc's kunnen aanmelden. Voor de intake op het mbo bestaat

er een digitaal doorstroomdossier waarin alle informatie over de leerling is ingevuld. De doorstroommonitor volgt het proces van aanmelding tot de daadwerkelijke start op het mbo. Hiermee kunnen de decanen van het vmbo zien of hun leerlingen definitief geplaatst zijn in een opleiding. Als de leerling eenmaal op het mbo zit, willen scholen weten wie uitvalt en wie verandert van opleiding. De monitor Uitval&Switchen levert daar twee keer per jaar gegevens over.

Ontwikkelen en verbeteren

Gideon Hertog, docent bij ROC ASA en lid van de taakgroep LOB en overstap vmbo-mbo, vertelt dat het ontwikkelen van de instrumenten direct tot verbetering van het materiaal leidde. 'Het ontwerpen van het doorstroomdossier en de monitor Uitval&Switchen liep parallel. We hadden toen al in de gaten dat leerlingen vanuit allerlei invalshoeken het mbo binnenkomen, sommigen met een verhoogd risico op uitval. Daarom maken we voor verschillende groepen verschillende versies van het doorstroomdossier. Nuttige neveneffecten waren ook dat we de noodzaak inzagen om de intake op het mbo te verbeteren en het besef op het vmbo

De taakgroep organiseert jaarlijks miniconferenties waar vmbo- en mbo-collega's elkaar ontmoeten.

dat de verantwoordelijkheid voor de jongeren niet ophoudt na de diploma-uitreiking.'

Belangrijke rol voor decanenkring

Scholen kunnen cijfers leveren en van alles ontwikkelen, maar om tot verbetering te komen, moeten medewerkers het materiaal wel gaan gebruiken. Hertog: 'Voor implementatie is het nodig dat alle betrokkenen, de managers, de decanen, mentoren en loopbaancoaches, zich eigenaar voelen.' Hertog noemt als voorbeeld de decanenkring van het vmbo in de regio. 'Deze groep mensen was direct betrokken. Ze dragen de noodzaak om uitval terug te dringen uit in de eigen scholen en creëren daarmee draagvlak en eigenaarschap.' Roorda, als decaan, erkent dit. 'Als je de taak krijgt om je leerlingen bij de overstap tot één oktober te volgen en actie te ondernemen als ze niet aankomen, denk je na de zomer eerst 'help, wat

moeten we nu weer?' Het werkt wanneer je als decanen onderling tegen elkaar zegt 'maar, het is wel de moeite waard, dus we doen het.'

nodigen we externe sprekers uit, soms is het een presentatie van cijfermateriaal. Sinds 2010 hebben we er zes gehad.' Voor de komende bijeenkomst

Help, wat moeten we nu weer? Maar het is wel de moeite waard

Kracht van lerend netwerk

De scholen willen een netwerk zijn waarin ze met en van elkaar kunnen leren. Daarom organiseert de taakgroep jaarlijks miniconferenties waar vmbo- en mbo-collega's elkaar ontmoeten. Ubels: 'De onderwerpen zijn heel verschillend, maar raken altijd het thema LOB. Zo hebben we bijeenkomsten gehad over ouderbetrokkenheid, het puberbrein en het voeren van reflectiegesprekken. Soms

staat het leren van de resultaten van de monitor Uitval&Switchen centraal. De scholen wisselen dan van gedachten over verbeterplannen voor hun LOB-beleid. 'We willen centraal instrumenten ontwikkelen en cijfers beschikbaar stellen. Maar we willen niet centralistisch sturen. Scholen, afdelingen en teams krijgen volop de ruimte om zelf aan de slag te gaan. Tijdens de netwerkbijsessies nodigen we vaak sprekers uit die echt

weten waar het over gaat. De kracht van het netwerk zit in directe communicatie, zelf doen en samenwerken.'

Belronde stelde ook gerust

Roorda heeft met gegevens uit de monitor Uitval&Switchen samen met collega's een belronde gedaan onder zo'n veertig leerlingen die in het eerste jaar mbo uitvielen of

bijvoorbeeld buiten de regio, weer op een geschikte opleiding zaten. Het viel me ook op dat veel switchers vertelden dat ze van het roc goede ondersteuning kregen bij verandering van opleiding. Dat soort informatie is ook voor het mbo belangrijk: het inzicht in hoeverre deze leerlingen bij het eigen expertisecentrum voor loopbaanadvies bekend zijn.'

De gegevens van de leerling kwamen niet altijd bij de intaker terecht

veranderden van opleiding. 'Ik vond het geruststellend te merken dat de meeste uitvallers ergens anders,

Wat leerlingen merken van het volgen bij de overstap van vmbo naar mbo:

- Een digitale inlogcode waarmee ze zich aanmelden voor workshops op het mbo en gegevens over zichzelf invullen in het doorstroomdossier.
- Terugkoppeling van het mbo naar het vmbo na deelname aan de oriënterende workshop.
- Als ze op het mbo binnenkomen voor een workshop, aanmelding of intake, zien ze dat hun gegevens al bekend zijn.
- Begeleiding van het vmbo als er problemen zijn bij de instroom in een vervolgopleiding.
- Zelf, met begeleiding, informatie over zichzelf invoeren en stappen ondernemen om een nieuwe beroepsopleiding te leren kennen. Dat versterkt de eigen verantwoordelijkheid.
- Tijdens de intake op het mbo sluiten de gestelde vragen aan bij de informatie uit het doorstroomdossier.
- De jongeren weten dat ze in beeld zijn, waardoor zij zich herkend voelen.

Daniël Kers ondersteunt de taakgroep als loopbaancoach en medewerker van het vmbo. 'Zo'n belronde van de vmbo-decanen is een mooie eerste stap in dit proces. We weten natuurlijk dat lang niet iedereen rond zijn zestiende kan weten wat hij wil. Veranderen van opleiding, met goede begeleiding, is niet verkeerd. Uitval is wel jammer. Het volgen van de leerlingen is belangrijk, we willen ze niet kwijt te raken, maar ze juist begeleiden bij een volgende stap.'

Elkaar kennen

In het proces van ontwikkelen en leren rond het onderwerp voortijdig schoolverlaten vallen natuurlijk dingen op. Kers ondersteunt decanen en mentoren op het vmbo en ziet grote verschillen. 'Bijvoorbeeld tussen startende decanen en mensen die dat werk al langer doen. Daarom is het goed om bij elkaar te komen in de decanenkring en in het lerend netwerk LOB. De bijeenkomsten laten zien dat we sterker kunnen zijn met een gedragen visie op loopbaanoriëntatie, waarbinnen we de professionalisering van decanen en mentoren stevig naar kunnen zetten.'

Roorda had vooral in het begin last van de grootte van de roc's. 'Met al die opleidingen in het mbo verlies je het overzicht. Met wie moet je contact hebben? Hoe krijg ik het allemaal voor

Online instrumenten die in de regio Eemland een succesvolle overstap van vmbo naar mbo ondersteunen:

Via de site www.zoekjouwmbbo.nl kunnen derde- en vierdejaars vmbo-leerlingen informatie vinden over oriëntatiewerkshops van het roc en zich daar online voor opgeven. Alle communicatie tussen workshopleiders van het mbo en decanen/mentoren in het vmbo, vindt ook via dit instrument plaats.

Het doorstroomdossier vmbo-mbo gebruikt bij de intake op het mbo, bevordert een goede plaatsing in een vervolgopleiding. Leerling en mentor vullen ieder een deel in.

Met de doorstroommonitor vmbo-vervolgonderwijs volgt het vmbo voor welke opleidingen hun vierdejaars kiezen en of ze zich daadwerkelijk inschrijven. Leerlingen die dat nodig hebben, krijgen hierbij extra ondersteuning.

De monitor Uitval&Switchen levert twee keer per jaar een overzicht van uitval en switchen in het eerste jaar van het mbo van ROC ASA en ROC Midden Nederland per instromende deelgroep.

elkaar om informatie over de leerlingen te geven en te krijgen? Zie maar eens je weg te vinden in die grote organisaties. De online instrumenten helpen. Je kunt sneller de juiste contacten leggen. Als je de medewerkers hebt ontmoet, gaat contact zoeken nog soepeler.

Kers geeft nog een voorbeeld. 'Veel mbo-medewerkers weten helemaal niet dat hun collega's op het vmbo druk bezig zijn om LOB-programma's te maken die gericht zijn op het mbo. Dan moet je toch echt eens samen om de tafel en elkaar vertellen wat je allemaal doet en drijft.'

Info: www.AanpakVSVeemland.nl